

BIRD DOG STORY

by FS.1 ASI S.

หลายท่านที่มีความสนใจในเรื่องของอากาศยานไทยในยุคที่ประเทศไทยยังมีการทำสงครามปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) อาจเคยได้ยินถึงชื่อฉายาที่ใช้เรียกเครื่องบินแบบหนึ่งของ ทอ.ไทย ซึ่งชื่อที่ว่านั้นคือ " ไร่ปากหมา " นั่นเอง โดยเหตุผลที่มีการเรียกชื่ออย่างนี้เป็นเพราะอะไรหลายท่านคงพอทราบกันมาบ้างแล้วแต่บางท่านก็อาจจะยังไม่ทราบ และเราคงต้องมาทำความรู้จักกับ บ.แบบนี้กันสักหน่อย ในฐานะที่มันเคยเป็น บ.ที่มีส่วนร่วมอย่างมากในระหว่างการทำสงครามปราบปราม ผกค.ของ ทอ.ไทย

L-19 Bird Dog เป็น บ.ที่ได้รับการออกแบบและสร้างขึ้นโดยบริษัท เซสน่า แอร์คราฟท์ คอมพานี (Cessna Aircraft Company) แห่งประเทศสหรัฐฯ ภายใต้ความต้องการของกองทัพบกสหรัฐฯ ที่ต้องการนำมาทดแทน บ.แบบ L-4 และ L-5 ที่เคยใช้งานในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยกำหนดคุณลักษณะเป็น บ.ตรวจการณ์และติดต่อสื่อสารแบบ 2 ที่นั่ง โดยบริษัท เซสน่า ได้ทำการออกแบบและพัฒนามาจาก บ.ในรุ่น Cessna 170 และได้ตั้งชื่อ บ.ในรุ่นนี้ว่า Cessna Model 305A โดยเป็น บ. ขนาดเบาเครื่องยนต์เดียว ปีกเป็นแบบปีกบนและมีล้อหาง มีที่นั่ง 2 ที่ เป็นแบบเรียงตามกัน และมีหน้าต่างรอบตัวรวมทั้งช่องกระจกเหนือห้องนักบินเพื่อทัศนวิสัยที่ดีในการสังเกตการณ์ ซึ่งกองทัพบกสหรัฐฯ เป็นหน่วยแรกที่ได้ทำการสั่งซื้อเพื่อเข้าประจำการ โดยได้รับการกำหนดชื่อให้เป็น L-19A Bird Dog และทยอยเข้าประจำการตั้งแต่ปี 2493 ต่อมากระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ยังได้สั่งซื้อ บ. L-19 เพิ่มเติมเพื่อนำเข้าประจำการในเหล่าทัพต่างๆ ระหว่างปี 2493 - 2502 อีกเป็นจำนวนมาก รวมแล้วเป็นจำนวนถึง 3,200 เครื่อง แต่ถ้านับรวมจำนวน บ.ที่ได้รับการสร้างขึ้นทั้งหมดแล้วจะมีจำนวนทั้งสิ้น 3,431 เครื่อง ต่อมาในปี 2505 มันได้รับการกำหนดชื่อใหม่เป็น O-1A เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกเหล่าทัพ

สำหรับชื่อ " Bird Dog " นั้น ผู้ตั้งชื่อคือ Jack A. Swayze ซึ่งเป็นช่างภาพของบริษัทเซสน่า ที่ชนะในการแข่งขันการประกวดตั้งชื่อ ภายหลังจากที่มันได้ถูกเลือกจากคณะกรรมการของกองทัพบกสหรัฐฯ โดยเหตุผลที่ว่ามันเป็น บ.ตรวจการณ์ทางยุทธวิธีแบบใหม่ที่มีภารกิจในการบินค้นหาที่ตั้งข้าศึกและการแจ้งพิกัดหรือผลการยิงของปืนใหญ่หรือ บ.โจมตี ขณะทำการยิงหรือใช้อาวุธ โดยเป็นการบินระดับในตำแหน่งพื้นที่การรบ ซึ่งนักบินจะต้องเฝ้าสังเกตการณ์และรายงานรวมทั้งแจ้งปรับแก้ไขผลการยิงผ่านทางวิทยุอยู่ตลอดเวลาที่ทำการบิน ซึ่งจำนวนคำว่า " Bird Dog " ในภาษาอังกฤษนั้นก็จะมีความหมายถึงเป็นการเฝ้าตรวจตราหรือติดตามอย่างใกล้ชิดนั่นเอง นอกจากนี้มันยังได้ถูกนำมาใช้ในภารกิจอื่นๆ อย่างเช่น การส่งกลับทางสายการแพทย์และการฝึกบินอีกด้วย ซึ่งระหว่างปี 2493 - 2496 มันก็ได้มีโอกาสเข้าสู่สมรภูมิเป็นครั้งแรกในสงครามเกาหลีด้วย ต่อมา ทอ.สหรัฐฯ ได้นำ O-1 มาใช้งานในสงครามเวียดนาม โดยมีการฝึกหลักคือ การบินลาดตระเวนทางอากาศและการบินควบคุมอากาศยานหน้า (Forward Air Control : FAC)

ซึ่งในหลักการคือ การบินชี้ตำแหน่งของเป้าหมายภาคพื้นเพื่อให้ บ.โจมตีเข้าทำการใช้อาวุธต่อไป ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องประสานงานกันระหว่างนักบิน O-1 ที่ทำหน้าที่เป็น FAC กับ นักบินของ บ.ที่ทำหน้าที่โจมตีอย่างใกล้ชิดโดยใช้การสื่อสารผ่านทางวิทยุ โดยที่ O-1 จะต้องบินค้นหาเป้าหมายภาคพื้นตามพิกัดที่ได้รับมา และเมื่อพบตำแหน่งของเป้าหมายก็จะใช้จรวดควันยิงลงไปเพื่อแสดงตำแหน่งของเป้าหมายให้ บ.โจมตีเห็นได้ชัดเจนขึ้น จากนั้น บ.โจมตีจะลงทำการใช้อาวุธ โดยที่ O-1 จะบินวนอยู่เหนือเป้าหมายในระดับที่สูงกว่า บ.โจมตี เพื่อบันทึกข้อมูลผลการใช้อาวุธให้ บ.โจมตีรับทราบ ซึ่งภารกิจนี้เองที่ทำให้ O-1 มีชื่อเสียงอย่างมากในสงครามเวียดนาม เนื่องจากเป็นภารกิจที่ต้องมีความเสี่ยงสูงและตัวนักบินต้องใช้ความกล้าหาญและมีฝีมือในการบินเป็นอย่างมาก เพราะเป็น บ.ที่มีความเร็วต่ำและการที่ต้องบินวนเพื่อค้นหาเป้าหมายในระดับต่ำซึ่งเป็นระยะที่ข้าศึกสามารถใช้อาวุธประจำกายยิงต่อต้านได้ จึงมักทำให้ถูกยิงอยู่บ่อยครั้ง แต่ภายหลังจากปี 2510 ภารกิจนี้ก็ได้ออกแทนที่โดย บ.Cessna O-2 Skymaster ซึ่งเป็น บ.ที่มีความเร็วสูงกว่าเข้ามารับหน้าที่แทน

สำหรับในกองทัพไทยนั้นได้มีการรับมอบ บ.L-19A ตามโครงการความช่วยเหลือทางทหาร โดยมีกองทัพบกเป็นเหล่าทัพแรกที่ได้รับมาใช้งานในปี 2499 จำนวน 6 เครื่อง โดยได้รับการกำหนดชื่อเป็น "เครื่องบินตรวจการณ์แบบ 19" และต่อมาก็ยังได้รับมอบเพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนมาก แต่นั่นเป็นเรื่องของ ทบ. ซึ่งต้องขอกล่าวัวพอเป็นสังเขป ซึ่งส่วนที่จะกล่าวถึงจริงๆ นั้นก็คือในส่วนของ ทอ.ไทย เพราะบทความของผมนั้นจะเน้นไปในเรื่องของอากาศยานที่เคยประจำการใน ทอ.ไทย ซึ่งก็คือ บ.ที่ปลดประจำการไปแล้วนั่นเอง (แต่อาจมีบางเรื่องเท่านั้นที่เป็นเรื่องของอากาศยานที่ยังประจำการอยู่ในปัจจุบัน) โดย ทอ.ไทย ได้รับมอบ บ.ตรวจการณ์แบบ O-1A ชุดแรกจำนวน 8 เครื่อง ตามโครงการความช่วยเหลือทางทหารของรัฐบาลสหรัฐฯ ในเดือน ต.ค.2510 ซึ่งได้มีการกำหนดชื่อให้เป็น "เครื่องบินตรวจการณ์แบบที่ 2" หรือ "บ.ต.2" (มีหมายเลข ทอ. ตั้งแต่ ต.2 - 1/10 ถึง ต.2 - 8/10) ซึ่งได้มีการนำ บ.ทั้ง 8 เครื่องนี้บรรจุประจำการในฝูงบิน 71 กองบิน 7 สัตหีบ โดยบรรจุอยู่ในหมวดบินที่ 1 (ส่วนหมวดบินที่ 2 และ 3 นั้นจะเป็นหมวดบินที่บรรจุประจำการด้วย บ.ธ.1 หรือ U-10B Super Courier) โดยมีภารกิจหลักในการบินชี้เป้าและการบินลาดตระเวนทางอากาศ สำหรับ ฝูง.71 นั้นมีนามเรียกขาน (callsign) ว่า "Mosquito" ซึ่งใช้กันมาตั้งแต่ก่อนปี 2504 แล้ว ต่อมาในระหว่างปี 2512 - 2516 ฝูง.71 ก็ได้รับมอบ บ.ต.2 เข้าประจำการเพิ่มเติมอีก 34 เครื่อง ซึ่งเมื่อรวมกับจำนวนของ บ.ธ.1 อีก 10 กว่าเครื่อง ทำให้ ฝูง.71 เป็นฝูงบินที่มีจำนวน บ.ในครอบครองมากที่สุดของ ทอ.ไทย ในขณะนั้น แต่ว่า บ.ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ประจำอยู่ที่สัตหีบ เนื่องจากได้ถูกส่งออกไปปฏิบัติภารกิจยังฐานบินของ ทอ. ทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยมีการจัดตั้งเป็นหน่วยบินของ ฝูง.71 หลายหน่วยบิน ซึ่งในแต่ละหน่วยบินนั้นจะมีการปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง บ.ต.2 และ บ.ธ.1

บ.ต.2 นั้นถูกใช้ในการบินชี้เป้าและการลาดตระเวนทางอากาศ โดยที่มันสามารถติดตั้งอาวุธเพื่อใช้ในการโจมตีเป้าหมายหรือใช้ป้องกันตนเองได้ โดยมีตำแหน่งติดตั้งอาวุธที่ได้ปีกรวมจำนวน 4 ตำแหน่ง และในแต่ละตำแหน่งจะใช้ติดตั้งท่อยิงจรวดอากาศสู่พื้นขนาด 2.75 นิ้ว ชนิดแปด 2 ทำให้แต่ละเครื่องสามารถติดตั้งจรวดไปได้รวม 8 นัด สำหรับในการบินชี้เป้าและ/หรือการบินควบคุมการโจมตีทางอากาศที่ต่อมาได้เรียกกันว่า "การบินควบคุมอากาศยานหน้า" หรือ "FAC" นั้น จะใช้จรวดที่มีหัวรบชนิดควันบรรจุไว้ เพื่อใช้ยิงแสดงตำแหน่งของเป้าหมายให้ บ.ที่ทำหน้าที่เป็น บ.โจมตีเข้าทำการใช้อาวุธต่อไป ซึ่งหลักการก็จะเหมือนกับ บ. O-1A ของ ทอ.สหรัฐฯ ที่ใช้ในสงครามเวียดนามดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนั่นเอง สำหรับภารกิจการบินลาดตระเวนทางอากาศนั้นจะมีการแยกออกไปเป็นการบินลาดตระเวนติดอาวุธ ซึ่งจะมีการติดตั้งจรวดที่เป็นหัวรบชนิดระเบิดแรงสูงไว้แทนที่จรวดควัน และจะใช้ทำการยิงเมื่อพบกลุ่มเป้าหมายที่มีการเคลื่อนไหวและจำเป็นที่จะต้องรีบทำการโจมตีก่อนที่จะถูกกลุ่มเป้าหมายจะหลบหนีไปหรืออาจจะใช้ยิงเมื่อทำการบินอยู่ในพื้นที่ที่เกิดการสู้รบและหน่วยภาคพื้นนั้นต้องการการสนับสนุนอย่างเร่งด่วน ส่วนการบินบินลาดตระเวนอีกลักษณะหนึ่งนั้น ก็จะเป็นการลาดตระเวนด้วยสายตากับการบินลาดตระเวนถ่ายภาพ ซึ่งการบินลาดตระเวนด้วยสายตานั่นจะเป็นการตรวจหาเป้าหมายด้วยการใช้สายตาส่องกล้องส่องทางไกลในการค้นหาเป้าหมายและจะต้องรายงานผลเมื่อกลับลงมา ส่วนการบินลาดตระเวนถ่ายภาพนั้นจะมีช่างถ่ายภาพทางอากาศขึ้นบินไปด้วยโดยนั่งอยู่ในที่นั่งหลัง และใช้กล้องถ่ายภาพทางอากาศแบบ K-10 บันทึกภาพเป้าหมายในลักษณะที่เป็นเป้าหมายเฉพาะจุด ซึ่งการลาดตระเวนแบบนี้เมื่อกลับลงมาจะต้องนำฟิล์มไปผ่านกรรมวิธีเพื่อผลิตเป็นภาพถ่ายและนำไปแปลความเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้จัดทำเป็นแผนที่เป้าหมายเพื่อประโยชน์ในด้านการข่าวต่อไป และจากการที่มันทำหน้าที่ในลักษณะนี้จึงทำให้มันถูกตั้งสมญานามโดย ผกค.ว่าเป็น "ไอ้ปากหมา" (สำหรับในเรื่องชื่อ "ไอ้ปากหมา" นี้เป็นเรื่องที่พูดคุยกันในอดีตของหน่วยทหารภาคพื้น เนื่องจาก ทบ.เองก็มี L-19 หรือ O-1 ใช้ในภารกิจสนับสนุนการปราบปราม ผกค.เช่นเดียวกับ ทอ. ซึ่งเรื่องนี้จะจริงเท็จประการใดผมเองก็ไม่อาจจะทราบได้ แต่ด้วยความที่ชื่อของมันซึ่งก็คือ "Bird Dog" นั้นมีคำว่า "Dog" อยู่ด้วย ก็อาจจะมีส่วนที่ทำให้เรียกมันว่า "ไอ้ปากหมา" ด้วยก็เป็นได้ และที่ผ่านมามีหลายท่านหรือแม้แต่ทหารอากาศบางคนยังเข้าใจผิดไปว่า บ.จธ.2 (AU-23A Peacemaker) นั่นคือ บ.ที่เรียกกันว่า "ไอ้ปากหมา" เพราะรูปปากที่ถูกพันติดไว้นั่นเอง) และภายหลังจึงเป็นที่รู้กันว่า "ไอ้ปากหมา" นั้นคือชื่อฉายาที่ใช้เรียก O-1 หรือ L-19 นั่นเอง

ในปี 2519 ฝูง.71 ก็ได้รับมอบ บ.ต.2 เพิ่มเติมอีกเป็นชุดสุดท้ายจำนวน 14 เครื่อง ซึ่งรวมจำนวน บ.ต.2 ของ ทอ.ไทย ทั้งหมดจะมีจำนวนรวม 56 เครื่อง และว่ากันว่าในจำนวนนี้มีหลายเครื่องนั้นเป็น บ.ที่เคยใช้งานอยู่ใน ทอ.เวียดนามใต้ด้วย แต่เมื่อต้องพ่ายแพ้ต่อกองกำลังคอมมิวนิสต์จึงทำให้นักบินของ ทอ.เวียดนามใต้ นำ บ.บินหนีออกมายังประเทศไทย และเมื่อถึงปี 2520 ได้มีการปรับโครงสร้างหน่วยงานครั้งใหญ่ใน ทอ.ไทย ทำให้ กองบิน 7 ได้รับการเปลี่ยนชื่อเป็น กองบิน 71 และฝูงบิน 71 ก็ต้องเปลี่ยนชื่อเป็นฝูงบิน 711 (ตามที่มีการกำหนดให้ทุกฝูงบินของ ทอ.ไทย ต้องเปลี่ยนมาใช้ชื่อ

เป็นตัวเลข 3 หลัก) แต่ที่ตั้งของหน่วยนั้นก็ยังคงอยู่ที่สัดหีบตามเดิม สำหรับในช่วงปี 2520 ถึง 2523 ทอ.ไทย ได้มีโครงการการวิจัยและพัฒนาระบบอาวุธแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้ติดตั้งกับอากาศยานสำหรับใช้ในการปราบปราม ผกค. อยู่หลายอย่าง ซึ่งหนึ่งในนั้นมีจรวดในตำนานของ ทอ.อย่าง " เหน่าฟ้า " รวมอยู่ด้วย โดยมีการนำมาทดลองติดตั้งและทำการยิงโดยใช้ บ.ต.2 เป็นฐานยิงด้วย

ต่อมาเมื่อได้มีการก่อสร้างสนามบินของ ทอ.แห่งใหม่ที่ จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งได้แล้วเสร็จในปี 2525 ทอ.จึงได้ย้ายที่ตั้งของ กองบิน 71 จากสัดหีบมายัง จ.สุราษฎร์ธานี ทำให้ฝูงบิน 711 ที่เป็นหน่วยขึ้นตรงของ กองบิน 71 ต้องย้ายมาพร้อมกันด้วย แต่สำหรับเรื่องของอากาศยานที่จะบรรจุในฝูงบินนั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนโดยให้ บ.ต.2 และ บ.ธ.1 ย้ายไปบรรจุในฝูงบิน 531 กองบิน 53 ประจวบฯ และให้ย้าย บ.จ.5 (OV-10C Bronco) จาก ฝูง.531 มาบรรจุในอัตราของ ฝูง.711 แทน ส่วนนามเรียกขาน " Mosquito " ที่เดิมเป็นของ ฝูง.711 นั้น ก็ให้สลับมาใช้เป็นนามเรียกขานของ ฝูง.531 และนามเรียกขาน " Shark " ที่เดิมเป็นของ ฝูง.531 ก็ให้สลับมาเป็นนามเรียกขานของ ฝูง.711 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งการย้าย บ.ต.2 และ บ.ธ.1 ไปอยู่ที่ประจวบฯและการย้าย บ.จ.5 ไปอยู่ที่สุราษฎร์ฯ ก็เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการปฏิบัติการกิจและเป็นไปตามแผนการปรับวงกำลังทางอากาศในขณะนั้น

ภายหลังจากการทำสงครามปราบปราม ผกค.ได้ยุติลงในช่วงปี 2526 ทำให้ภารกิจของ บ.ต.2 ที่เคยทำมาอย่างการบินควบคุมอากาศยานหน้าหรือ FAC ก็แทบหมดลงไปด้วย แต่ภารกิจการบินลาดตระเวนทางอากาศนั้นก็ยังเป็นภารกิจหลักอยู่ตามเดิม ซึ่งในช่วงตั้งแต่ปี 2527 ประเทศไทยก็ต้องพบกับภัยคุกคามทางทหารในรูปแบบใหม่นั้นคือ การยึดครองประเทศกัมพูชาโดยกองทัพเวียตนามที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2522 และเมื่อกองกำลังเขมร 3 ฝ่ายที่เป็นฝ่ายต่อต้านต้องถอยร่นมาอยู่ตามแนวชายแดนที่ติดกับพรมแดนประเทศไทย ทำให้พื้นที่การสู้รบได้ขยายตัวตามมามากด้วย ในการรบของกองทัพเวียตนามนั้นหลายครั้งได้การจงใจรุกล้ำแนวเขตอธิปไตยของประเทศไทยอย่างชัดเจน ทำให้กองทัพไทยต้องใช้กำลังทหารเข้าผลักดัน ซึ่งก็ทำให้เกิดการสู้รบระหว่างกองทัพไทยกับเวียตนามเรื่อยมา ในช่วงเวลานั้นหน่วยบิน บ.ต.2 ของ ฝูง.531 ได้ถูกส่งไปวงกำลังยังฐานบินต่างๆ ที่อยู่ไม่ห่างจากแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยมีภารกิจในการบินลาดตระเวนทางอากาศตามแนวชายแดนเพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวของกองกำลังเวียตนามที่อยู่ประชิดแนวชายแดนไทยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในเดือน เม.ย.2527 บ.ต.2 จากหน่วยบิน 5312 ฐานบินสุรินทร์ ที่กำลังปฏิบัติการภารการบินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศก็ถูก ปตอ.ของกองกำลังเวียตนามยิงตกบริเวณแนวชายแดนด้าน จ.สุรินทร์ เป็นเครื่องแรก และต่อมาในเดือน มิ.ย.2527 บ.ต.2 จากหน่วยบิน 5312 ก็ถูกยิงตกอีกครั้งในขณะปฏิบัติการบินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศเช่นเดียวกับ บ.เครื่องแรก ซึ่งทั้ง 2 เหตุการณ์ทำให้ต้องมีการพิจารณาทบทวนถึงภารกิจที่ บ.ต.2 ได้รับ เนื่องจากมันได้กลายเป็นการทำสงครามเต็มรูปแบบซึ่งไม่ใช่สงครามนอกแบบหรือสงครามกองโจรอย่างที่ผ่านมามีอีกแล้ว

เพราะฝ่ายข้าศึกนั้นมีอาวุธต่อต้านอากาศยานนานาชนิดทั้ง ปตอ.และจรวดนำวิถี ซึ่งก็คงไม่เหมาะที่จะใช้ บ.ตรวจการณ์ที่มีความเร็วและเพดานบินต่ำอย่าง บ.ต.2 อีกต่อไปแล้ว

ซึ่งในเวลาเดียวกันนั้นยังมีอีกฝูงบินหนึ่งของ ทอ.ไทย ก็ได้ใช้ บ.ต.2 ในการปฏิบัติการกิจเช่นกัน แต่ภารกิจที่ว่านี้ไม่ใช่ภารกิจแบบเดียวกับที่ ฝูงบิน 531 ได้รับ แต่มันเป็นภารกิจการบินนักบินส่วนกลางของ ทอ. ซึ่งมีฝูงบิน 604 กองบิน 6 คอนเมือง เป็นผู้รับผิดชอบ โดยได้มีการโอนย้าย บ.ต.2 จาก ฝูง.531 จำนวนประมาณ 16 - 20 เครื่องมาให้กับ ฝูง.604 และได้มีการใช้งาน บ.ต.2 ในการฝึกบินอยู่จนถึงปี 2532 จึงได้เลิกใช้งานไป ส่วน บ.ต.2 ของ ฝูง.531 นั้น ต่อมาจึงได้มีคำสั่งให้ปลดประจำการในปี 2533 ซึ่งตรงนี้นางข้อมูลได้มีการบันทึกไว้ว่าได้ปลดประจำการในเดือน เม.ย.2532 จึงอาจจะทำให้เกิดความสับสนได้เนื่องจากข้อมูลมีความขัดแย้งกัน แต่ที่แน่ๆ คือ ในเดือน เม.ย.2533 ฝูง.531 ได้รับ บ.จธ.2 ที่โอนมาจาก ฝูง.202 จำนวน 11 เครื่อง เพื่อมาใช้งานแทน บ.ต.2 ที่ได้ปลดประจำการไป แต่ว่า บ.ต.2 ที่ปลดประจำการไปแล้วนั้น มีอยู่หลายเครื่องที่ยังมีสภาพสมบูรณ์และยังสามารถใช้ทำการบินได้ดี โดยได้มีการเก็บรักษา บ.เหล่านี้ไว้ที่ บ.น.53 ประจวบฯ รวมทั้งที่คอนเมืองก็มี บ.ต.2 ที่เคยถูกใช้งานใน ฝูง.604 เก็บรักษาไว้อีกด้วย จนภายหลังเมื่อมีการตั้งชมรมอนุรักษ์อากาศยานไทยในปี 2534 จึงได้มีการรับมอบ บ.เหล่านี้เพื่อมาทำการอนุรักษ์ต่อไป

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมามีตั้งแต่ บ.ต.2 ได้เข้าประจำการใน ทอ.ไทยนั้น มันได้มีบทบาทเป็นอย่างมากในการทำสงครามปราบปราม ผกค. ซึ่งแม้ภารกิจที่ได้รับนั้นอาจไม่ค่อยมีใครได้รับทราบกันเนื่องจากเป็นเรื่องที่ถือเป็นความลับของทางราชการในเวลานั้น แต่เชื่อว่าผู้ที่เคยปฏิบัติงานกับ บ.ต.2 ไม่ว่าจะเป็นนักบินและเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ ยังคงจำเหตุการณ์ที่ผ่านมามีในอดีตได้ดีและยังคงนึกถึง บ.ลำเล็กๆ ที่ใครต่อใครพากันเรียกชื่อมันว่า

" ไอ้ปากหมา " ได้อยู่เสมอ

Photo : RTAF
via : ASI S.

บ.ต.2 ของ ผง.71 ทั้ง 2 เครื่องนี้เป็น บ.ที่ได้รับเป็นมอบเป็นชุดแรกของ ทอ.ไทย ในปี 2510

Photo : RTAF
via : ASI S.

การทดสอบจรวด " เหาฟ้า " โดยใช้ บ.ต.2 ของ ผง.711 เป็น บ.ยิงทดสอบ

บ.ต.2 ของ ผู่.531 จอดอยู่ภายในลานจอด บ.ของ ผู่.202 ระหว่างเข้าร่วมในการแข่งขันใช้อาวุธทางอากาศ

การบรรจุจรวดขนาด 2.75 นิ้วให้กับ บ.ต.2

Photo : RTAF
via : ASI S.

ฝูง.604 เป็นอีกฝูงบินหนึ่งที่มีการใช้ บ.ต.2 ในการปฏิบัติภารกิจ